

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 410/2022rd

Svar på skriftligt spørgsmål om att höja vårdardimensioneringen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 410/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Joonas Könttä /cent:

Har regeringen kännedom om hur många vårdplatser i Finland som måste stängas om kravet på en vårdardimensionering på 0,7 som träder i kraft 1 april 2023 genomförs,

har regeringen kunskap om varifrån de tusentals nya skötare som behövs för dimensioneringen ska fås,

har regeringen utrett möjligheten till flexibilitet i vårdardimensioneringen, om patientmaterialet på vårdstället är sådant att den nuvarande eller framtida dimensioneringen på 0,7 inte behövs, och

har regeringen undersökt möjligheten att skjuta upp införandet av dimensioneringen på 0,7 med ett år för att ge välfärdsområdena mer möjligheter att förbereda sig?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Orsaken till lagstiftningen om personaldimensioneringen inom heldygnsomsorgen av äldre var att det förekom betydande brister som äventyrade vårdens kvalitet och klientsäkerheten. Den kvalitativa skyldigheten att tillse tillgången på tillräcklig personal och den numeriska rekommendationen i kvalitetsrekommendationerna visade sig vara otillräckliga för att garantera kvalitativ vård och klientsäkerhet. Det ansågs nödvändigt att lagstifta om en numerisk minimidimensionering som är förpliktande för aktörerna. Personaldimensioneringen infördes i slutet av 2020, men med en övergångsperiod på flera år för att kommunerna och andra tjänsteleverantörer ska kunna förbereda sig på en ökning av personalbehovet och kostnaderna.

Det går inte att uppskatta hur många klientplatser som i dag är eller i framtiden kommer att vara obesatta på grund av otillräcklig personaldimensionering, eftersom platserna är obesatta även av andra orsaker. Enligt preliminära resultat från Institutet för hälsa och välfärd har klientantalet i heldygnsomsorgen inte förändrats mellan maj 2021 och 2022. Det har alltså inte skett någon större förändring av antalet platser under denna period. Många verksamhetsenheter inom social- och

hälsovården är stängda under sommaren, och i år har situationen försvårats av bland annat coronainfektioner och läget på arbetsmarknaden.

Institutet för hälsa och välfärd gjorde i maj 2022 en granskning av personaldimensioneringen, enligt vilken personalstyrkan har ökat. Enligt gällande uppskattning behövs det en arbetsinsats av ytterligare 3 500 personer för att äldreomsorgen i april 2023 ska ha den dimensionering på 0,7 vårdare per klient som förutsätts i lagen om äldreomsorg. Enligt den uppskattning som gjordes i november skulle det ha krävts ytterligare 5 200 personer. Det behövs många olika åtgärder måste för att garantera en tillräcklig personalstyrka.

Många kommuner och verksamhetsenheter har inte genomfört personaldimensioneringen fullt ut. Därför bör personalbristen primärt lösas med hjälp av de medel som föreskrivs i lagstiftningen. Till exempel har huvudmännen inte till alla delar anställt eller förvärvat särskilda resurser för indirekta uppgifter. Genom att ha separata resurser för indirekta arbetsuppgifter kan man förbättra tillgången till yrkesutbildad personal och på så sätt säkerställa att personalstyrkan uppfyller dimensioneringen.

Enligt Institutet för hälsa och välfärds granskning används många av de möjligheter som lagen ger delvis i relativt liten utsträckning. Verksamhetsenheterna har relativt få omsorgsassistenterna och i vissa områden nästan inga alls. Tillsynsmyndigheternas nya anvisningar som beaktar dimensioneringslagstiftningen gör det möjligt att använda avsevärt fler omsorgsassistenterna för assisterande uppgifter, så att yrkesutbildad personal kan koncentrera sig på uppgifter som kräver yrkesskicklighet. De regionala behoven och hindren för rekryteringen utreds både för kommunernas och för privata tjänsteleverantörers del i början av hösten. Samarbete har inletts med ANM för att öka arbetskraftsutbildningen av omsorgsassistenterna.

Personalstyrkan utgörs huvudsakligen av närvårdare och sjukskötare och antalet övrig social- och vårdpersonal är litet. Med en mångsidigare personalstruktur kan man med andra ord förbättra tillgången till personal och samtidigt bättre tillgodose klienternas behov. Lagen gör det möjligt att även den personal som arbetar med att främja den sociala funktionsförmågan räknas in i dimensioneringen. En del av dem kan ha utbildning inom andra områden än social- och hälsovård, exempelvis inom kultur, konst eller idrott. Dessutom är det inom familjevård i hemmet, enligt familjevårdslagen, möjligt att anlita ambulerande familjevårdare, särskilt som vikarier under närstående vårdarens lediga dagar, och då frigörs vårdplatser och personal inom heldygnsomsorgen som använts för detta för annat bruk.

De ovan nämnda åtgärderna omfattar sammantaget en betydande ökningspotential, och uppskov med att genomföra personaldimensioneringen bör övervägas först om den i lagen föreskrivna dimensioneringen inte uppnås med hjälp av dessa.

Att öka utbildningsvolymerna är ett viktigt medel för att säkerställa tillgången till personal. Under utarbetandet av dimensioneringslagstiftningen uppskattade man att det behövs en tillfällig extra satsning i utbildningen av närvårdare under 2020–2024, och på så sätt utbilda 5 000 närvårdare för reserven. Behovet av utbildning för sjukskötare uppskattades till 530 nya sjukskötare under de närmaste åren. Finansieringen av ökningen av utbildningsplatser har beaktats i den finanspolitiska planen.

Tillgången till tillräcklig personal för reformen och framtida arbetskraftsbehov kan säkerställas genom att se till att utbildningsvolymen av social- och hälsovårdspersonal är tillräcklig, se över fördelningen och organiseringen av arbetet på arbetsplatserna, förbättra arbetshälsan på olika sätt och utnyttja tekniska lösningar på ett mångsidigt sätt. Detta arbete pågår för närvarande även inom programmet/arbetsgruppen för tillräcklig och tillgänglig personal inom social- och hälsovården.

Klienter som inte behöver ständig närvaro av personalen och vars funktionsförmåga inte kräver dimensioneringen på 0,7 behöver inte placeras i enheter för serviceboende med heldygnssorg. En av prioriteringarna under den andra fasen av lagstiftningsreformen var i enlighet med regeringsprogrammet att möjliggöra tjänster mellan hemvård och heldygnssorg och att diversifiera utbudet av tjänster. Kollektivt boende enligt den lag som riksdagen antagit gör det möjligt att tillhandahålla tjänster som både tillgodoser individuella behov och erbjuder social interaktion till klienter som av en eller annan orsak inte längre tryggt kan bo kvar i sitt tidigare hem, men som ännu inte behöver heldygnssorg. I lagen ingår också en möjlighet att kombinera kollektivt boende och boende med heldygnssorg i samma byggnadskomplex. Då kan klienten eventuellt bo kvar i samma bostad, även om hens servicebehov i något skede skulle öka från kollektivt boende till serviceboende med heldygnssorg.

Helsingfors 23.8.2022

Familje- och omsorgsminister Aki Lindén